

Destekleriyle

TOCİKAD AKADEMİ:

**EŞİTLİK İÇİN GÜÇLÜ
ADIMLAR PROJESİ**

TOCİKAD

Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Derneği
Gender and Women's Studies Association

İçindekiler

03 TOCİKAD Hakkında

05 TOCİKAD Akademi:
Eşitlik İçin Güçlü Adımlar
Projesi

06 TOCİKAD Akademi

08 Türkiye’de Toplumsal
Cinsiyet Eşitliği Eğitimleri:
1980’lerden Günümüze

11 İhtiyaçların Belirlenmesi:
Öğrenme İhtiyaçlarına İlişkin
Bulgular

14 Projenin Uygulanması

15 Katılımcı Profili

17 Katılımcı
Motivasyonları

18 Programı
Değerlendirme

19 Katılımcıların Programa
Yönelik Geri Bildirimleri

20 Sonuçlar

22 Bilgi ve İletişim

Bu çalışma, **Doç. Dr. Fevziye Sayılan**’ın hazırladığı **Proje Değerlendirme Raporu** temel alınarak **Prof. Dr Yıldız Ecevit** ve **Dr. Gökçe Bayrakçeken**’in katkılarıyla, **Ece Çakar** ve **Meziyet Yıldız Mest** tarafından hazırlanmıştır.

Proje Adı

TOCİKAD Akademi: Eşitlik İçin Güçlü Adımlar Projesi

Yürütücü Kuruluş

Toplumsal Cinsiyet ve Kadın
Çalışmaları Derneği (TOCİKAD)

Fon Sağlayıcı Kuruluşlar

Sivil Toplum için Destek Vakfı
Bir Adım Var Vakfı
Türkiye Mozaik Foundation

Proje Künyesi

TOCİKAD Hakkında

TOCİKAD (Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Derneği), toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları alanında araştırma, uygulama, eğitim ve yayın faaliyetleri yapmak ve yapılmasını teşvik etmek amacıyla 2017 yılında Ankara'da kurulmuştur.

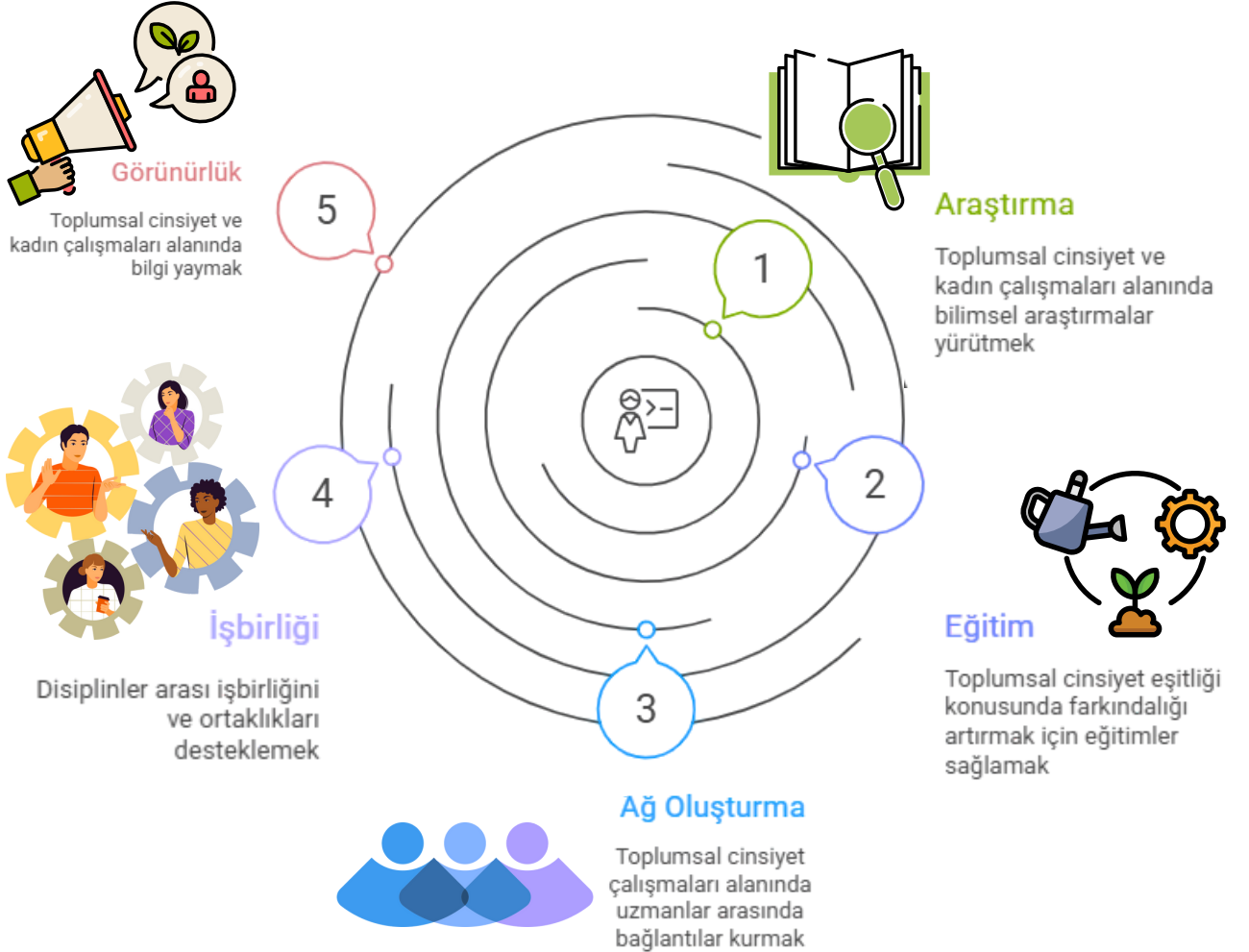
TOCİKAD, Türkiye'de kadın hareketinin öncülüğünü yapmış, her biri toplumsal cinsiyet konusunun farklı alanlarında uzmanlıkları olan kişilerin bir araya gelerek kurdukları bir dernektir. Halihazırda 135 üyesi bulunmaktadır. Faaliyetleri tamamen üyelerinin gönüllü çalışmaları ve destekleriyle yürütülmektedir.

TOCİKAD, **toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları** alanında bilimsel çalışmalar yürüten ve deneyim sahibi kişiler arasında bilgi alışverişi ile etkileşimi arttıracak **ağlar kurmak**; disiplinlerarası ilişkileri ve **iş birliğini desteklemek** ve alanın görünürlüğünü artırarak yaygınlaşmasını ve, güçlenmesini sağlamak amacıyla faaliyet göstermektedir.

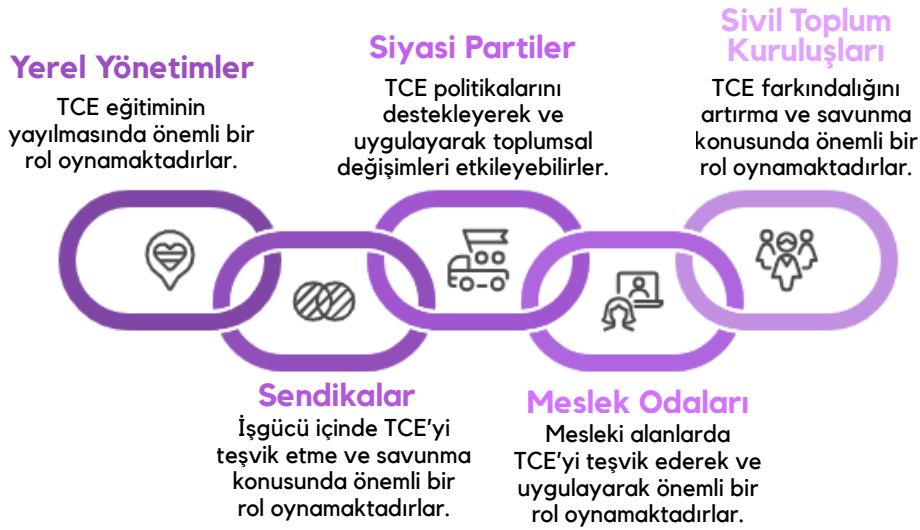

TOCİKAD'ın Kapsamlı Faaliyetleri

TOCİKAD Akademi: Eşitlik İçin Güçlü Adımlar Projesi

Herkesin, temel hak ve özgürlüklere, kaynaklara, fırsatlara, olanaklara, **eşit şekilde erişmesi** toplumsal yaşamın her alanına etkin ve tam katılımı için **toplumsal cinsiyete dayalı eşitizliklerle** mücadele etmek ve toplumsal cinsiyet ilişkilerinin **eşitlikçi bir biçim** alması yönünde **dönüştürmekle** mümkün olabilir. Bu dönüşümün en etkin araçlarından biri de toplumsal cinsiyet konusunda **bilgi ve farkındalığı arttıran eğitimlerdir**. Eşitsizliğin yaşamın çeşitli alanlarında ve kurumsal yapılarda nasıl tezahür ettiği, eşitliğin neden önemli olduğu ve nasıl sağlanabileceği konularına odaklanan bu çalışmalar **bireylerin ve bireyler aracılığıyla kurumların dönüşmesinde** etkili bir yoldur.

Sivil Toplum için Destek Vakfı, Bir Adım Var Vakfı ve Türkiye Mozaik Foundation iş birliğiyle hayata geçirilen **Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Fonu**'nun 2024 dönemi kapsamında desteklenen **projenin hedef kitle**si Türkiye genelinde aktif olarak faaliyet gösteren ve kamusal hizmet sunan bu kurumlarda **eşitlik, kadın hakları, yasal düzenlemeler, savunuculuk, sosyal yardımlar, yoksullukla mücadele, istihdam, veri geliştirme ve benzeri konularda çalışan**, yaptığı iş gereği toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemini bilen, bilgi sahibi olan, kapasitesini, deneyimini ve bilgi düzeyini geliştirmek suretiyle **çalıştığı kuruma katkı verebilecek kişiler** olarak belirlenmiştir.

*Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Fonu, Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirmeyi amaçlayan sivil toplum kuruluşlarının (STK) projelerini ve kapasite geliştirme faaliyetlerini destekleyen bir hibe programıdır.

TOCİKAD Akademi

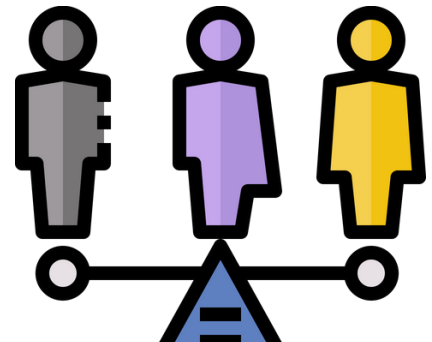
Eğitim Programının Tasarımı

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitim Programı (TCEEP), **feminist sorun tanımlayıcı** yaklaşımla bir **yetişkin eğitimi programı** olarak tasarlanmıştır. Programın tasarımı, mevcut eğitim programlarına ve hedef kitlenin ihtiyaçlarına dair bir **hızlı değerlendirme çalışması** bulgularına dayanır. Yürütülen hızlı değerlendirme çalışması hem **mevcut eğitim programları ve eğilimler**, hem de **hedef kitleye ilişkin sorun alanları ve temel öğrenme ihtiyaçları** hakkında veri toplanmıştır.

Mevcut TCE Eğitimlerinin İncelenmesi

Yapılan incelemeye göre, farklı kurumların önceden gerçekleştirmiş olduğu **TCE eğitimleri** arasında kısa erimli programların yanında, özellikle üniversiteler tarafından sertifika ve belgelemeye dayalı uzun erimli eğitimler de bulunmaktadır. Bu tür eğitimlerin **akademik yönünün öne çıktığı**, genelde bilgi aktarmaya dönük olarak tasarlandığı; uygulamalı ya da katılımcı eğitim çalışmalarının daha az görüldüğü saptanmıştır.

Taban örgütlerine dayanan **feminist halk eğitimi** yapan kadın örgütlerinin yanında (**REPEM, Dünya Kadın Yürüyüşü (DKY)** gibi) uluslararası kuruluşlar tarafından sunulan ve **kadınların bilgi ve beceri kazanmaları yoluyla güçlenmesini** hedefleyen programlar da bulunmaktadır.

TOCİKAD Akademi çerçevesinde hayata geçirilen eğitim programı ise, **katılımcıların öğrenme ihtiyaçlarıyla eğiticilerin birikim ve deneyimini bir araya getirmek** için aşağıda sunulan eğitim türlerinden bir sentez olarak karma bir yaklaşımla tasarlanmıştır

Farkındalık ve Bilinç Yükseltme

Katılımcıları cinsiyet eşitsizliği ve kadınların güçlendirilmesiyle tanıştırma.

Beceri Eğitimi

Katılımcıların yeterliliklerini uygulamak için araçlar ve teknikler sunma.

Toplumsal Dönüşüm için Seferberlik

Katılımcıların eşitliği teşvik etmek için bilgilerini işbirlikçi bir şekilde uygulama kapasitelerini teşvik etme.

Bilgi Aktarma, Bilgilendirme

Eşitsizliklerin altında yatan güç yapıları hakkında derinlemesine bilgi sağlama.

Tutum, Davranış ve Uygulamalarda Değişiklik

Katılımcıların düşünme ve harekete geçme biçimlerinde kalıcı değişiklikleri teşvik etme.

Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimleri

1980’lerden Günümüze

Türkiye’deki TCE eğitimlerinin yıllar içindeki gelişimine bakıldığında aşağıdaki akış ortaya çıkmaktadır:

1995 Pekin Konferansı

öncesi

- Eğitimler → kadın platformları & feminist çevreler öncülüğünde
- Kadınlar arasında feminist soruların tartışılması

Sendikalar

- Üniversitelerle ortak eğitimler
- "Sendikal feminizm" anlayışının güçlenmesi
- Kadın çalışanların hak savunuculuğunun desteklenmesi

1980’ler – 1990’lar başı

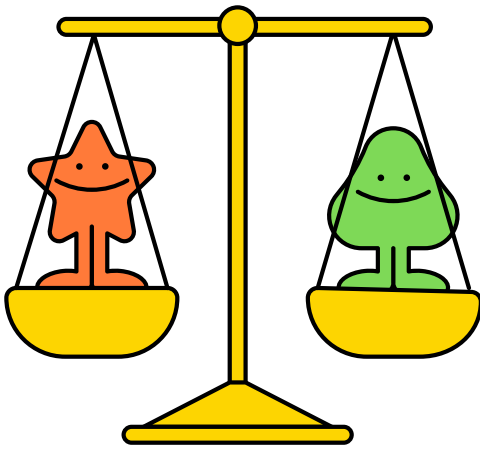
- Feminist hareket → bilinç yükseltme, halk eğitimi, yayınlar
- Feminist fikirlerin yayılması ve toplumsal duyarlılığın artması

1995 Sonrası

- Kamu personeline yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri
- KSSGM’nin kurulması → eşitlik politikalarının ana akımlaşması
- Üniversite–KSSGM işbirliği → kamu kesiminde duyarlılık

2000’ler Sonrası

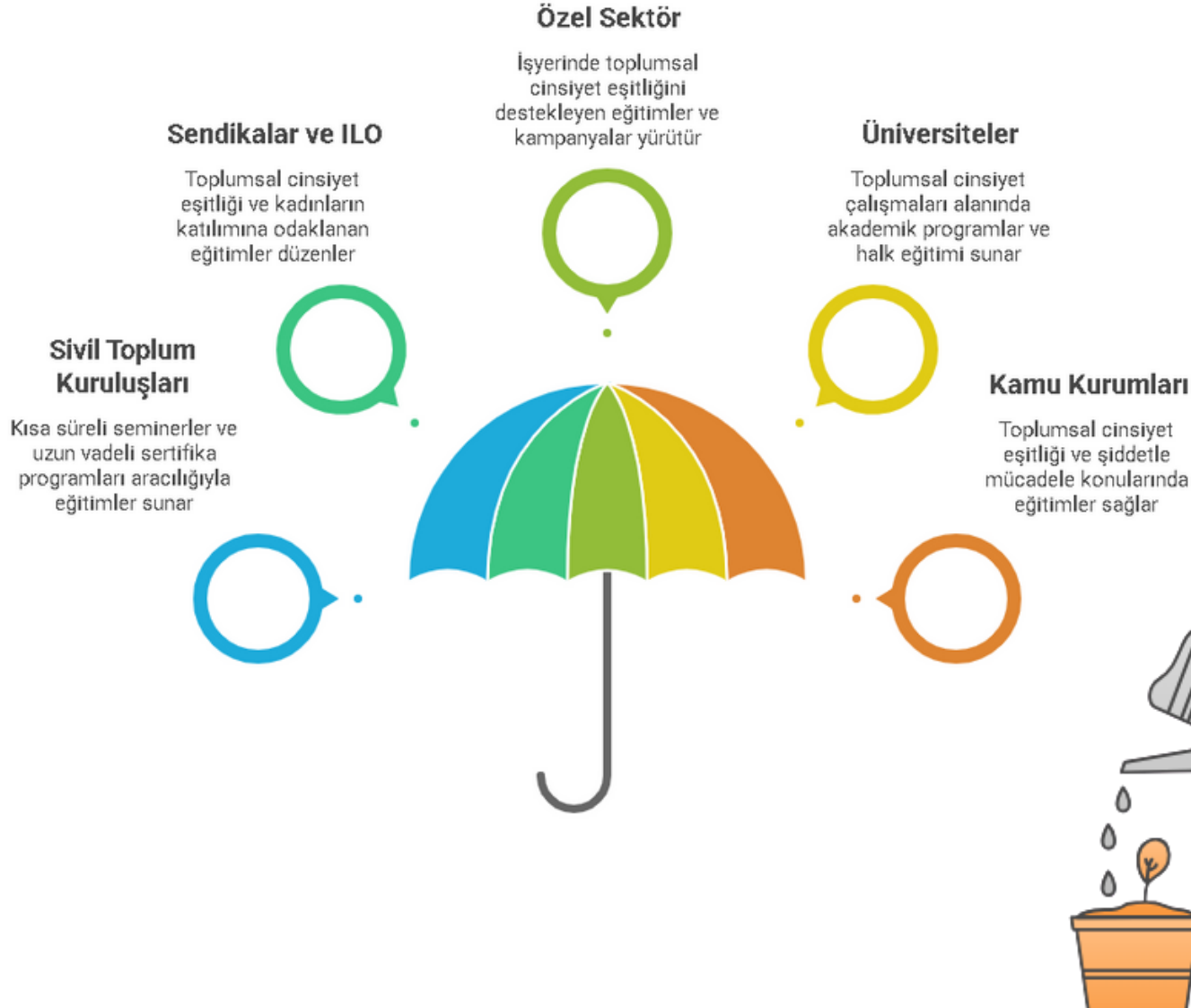
- Yerel STK’ların öne çıkması
- Konular: eşitlik–ayrımcılık, şiddetle mücadele, LGBTİ+ hakları, gençlerin güçlendirilmesi
- Yöntemler: kısa seminer & atölyeler, katılımcı grup çalışmaları, sertifika programları

Son on yılda **Türkiye'de faaliyet gösteren uluslararası sivil toplum kuruluşları, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları, kadına yönelik şiddetle mücadele, LGBTİ+ hakları ve kadınların ekonomik olarak güçlenmesi** gibi alanlarda **kapsamlı eğitimler ve projeler** düzenlemiştir.

Bu eğitimler, kamu desteği ve yerel topluluklarla iş birliği içinde sürdürülmüştür. Eğitimler genellikle katılımcıların bulundukları alanda **güçlenmelerini ve çevrelerinde olup biten ayrımcılık ve eşitsizlik konusunda bilinçlenmelerini ve bilgilенmelerini** hedeflemiştir.

Eğitimlerin ortak özellikleri biri **hak temelli yaklaşım altında** sürdürülmeleri, **kadınların kamusal ve özel alanda yaşadıkları sorunlar ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin** nedenlerini anlama konusunda **bilgilendirici bir içerik** sunmalarıdır.

Uluslararası Kurumların Türkiye Birimlerinin Eğitim Çalışmaları

İhtiyaçların Belirlenmesi

Öğrenme İhtiyaçlarına İlişkin Bulgular

Projenin çalışma alanı olarak saptadığı kurum-kuruluşlardan gelen eğitim talepleri içinde **temel kavramlarla ilgili ortak öğrenme ihtiyacı** belirgin biçimde öne çıkmıştır. Aynı zamanda öne çıkan eğitim talepleri, **Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yaşandığı alanlardaki durumlara, eşitsizlik ile ayrımcılığın yol açtığı sorunlara** ve bu alanlarda yapılacak mücadele ve eylem programlarına odaklanmıştır. Üçüncü grup eğitim ihtiyacının ise, daha çok **feminist politik eğitim konularına/sorunlarına odaklandığı** saptanmıştır.

Feminist Politik Öğrenme

Küresel ve yerel bakış açıları

Temel Kavramlar

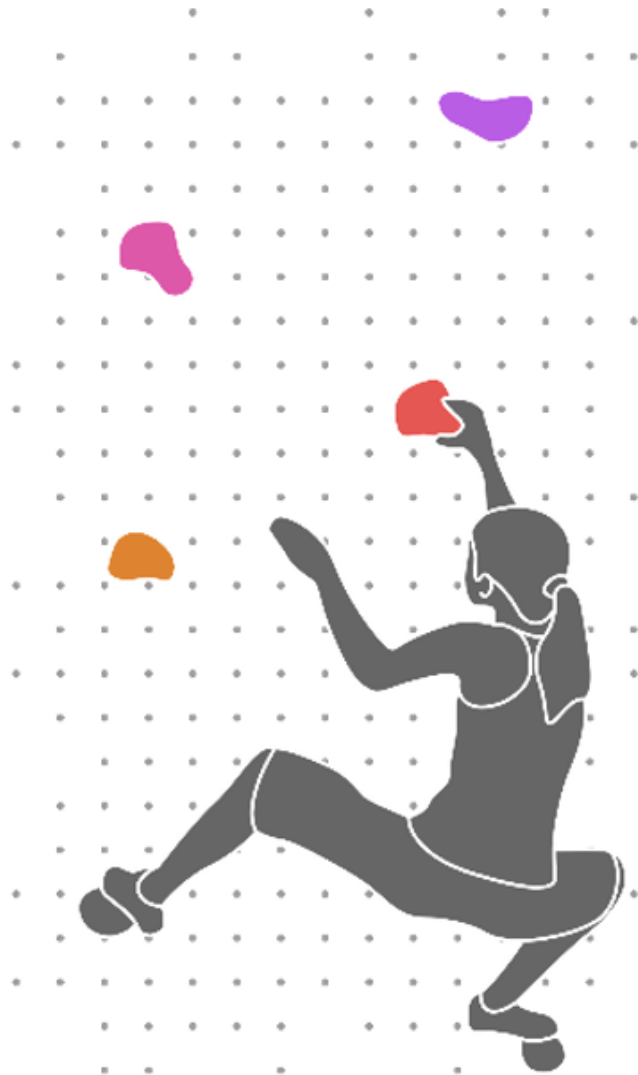
Ortak öğrenme ihtiyaçları

Özel Talepler

Kadınların liderlik becerilerini güçlendirme

Hak Temelli Eğitim

Mücadele ve eylem programlarına odaklanma

Projenin Uygulanması

Eğitim programı **6'sı seçmeli 12'si zorunlu** olmak üzere **toplam 18 oturum** içermektedir. **Haftada iki gün** gerçekleştirilen ve **4 hafta** süren program **Şubat, Mart ve Mayıs aylarında 3 kez** tekrarlanmıştır.

Ders Başlıkları

- Açılış Dersi
- Toplumsal Cinsiyet Temel Kavramlar
- Ekonomik Yaşamda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Sorunlar
- Türkiye'de Kadınların Mücadelesinin Tarihi – Feminist Hareket
- Ataerkil Kapitalizm ve Cinsiyetçilik
- İklim Krizi, Doğal Afetler ve Kadınlar
- Siyasal Alanda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Sorunlar
- Aile ve Yeniden Üretim
- Sağlık Alanında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Sorunlar
- Dijital Medya ve Feminizm
- Göç ve Toplumsal Cinsiyet
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İçin Ortak Yaklaşım ve Eylem
- Eğitim Alanında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Sorunlar
- Erkek Egemenliği ve Erkeklik Tartışmaları
- Küresel ve Yerel Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı
- Cinsiyete Dayalı Şiddet, Haklar ve Kazanımlar
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İçin Mekanizmalar ve Politikalar
- Değerlendirme

Katkı Sunan Eğitciler

- Prof. Dr. Yıldız Ecevit
- **Doç. Dr. Fevziye Sayılan**
- Dr. Gökçe Bayrakçı Tüzel
- **Prof. Dr. Serpil Çakır**
- Prof. Dr. Özlem Şahin Güngör
- **Doç. Dr. Selin Akyüz**
- Prof. Dr. Gülay Toksöz
- **Prof. Dr. Meral Uysal**
- Prof. Dr. Alev Özkazanç
- **Prof. Dr. Ayça Kurtoğlu**
- Doç. Dr. Ayşe Gönüllü Atakan
- **Doç. Dr. İlknur Yüksel Kaptanoğlu**
- Prof. Dr. Serpil Sancar
- **Dr. Öğr. Üyesi Duygu Onay Çöker**
- Doç. Dr. Nihan Bozok
- **Prof. Dr. Murat Göç**
- Prof. Dr. Ayşe Durakbaşı
- **Dr. Öğr. Gör. Ezgi Türkçelik**
- Dr. Ayşe Akalın
- **Dr. Öğr. Gör. Eda Acara**
- Doç. Dr. Melda Yaman

Katılımcı Profili:

Programa toplam **237 kişi** başvurmuştur. Seçme kriterlerini karşılayan toplam **137 katılımcı** programa devam hakkı kazanmıştır. Bunların içinden **en az 10 oturuma katılım koşulunu yerine getiren 73 katılımcı** sertifika almayı hak etmiştir.

Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Sorunlarına Yönelik Deneyim Kaynakları

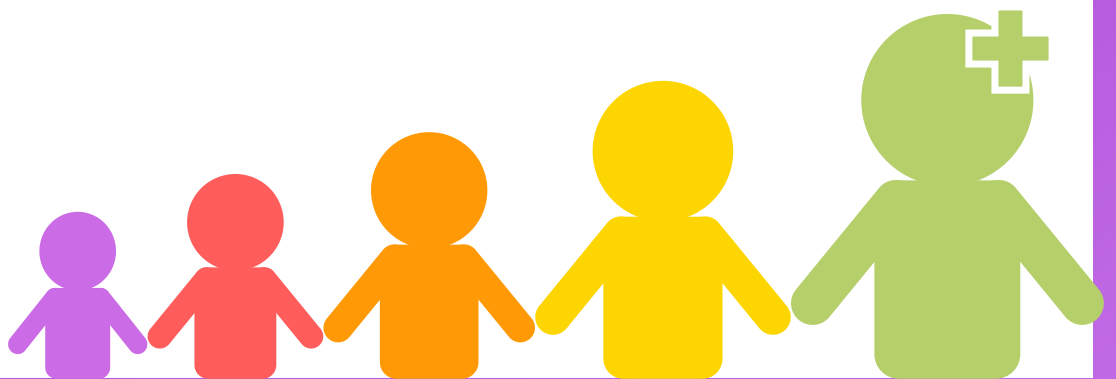
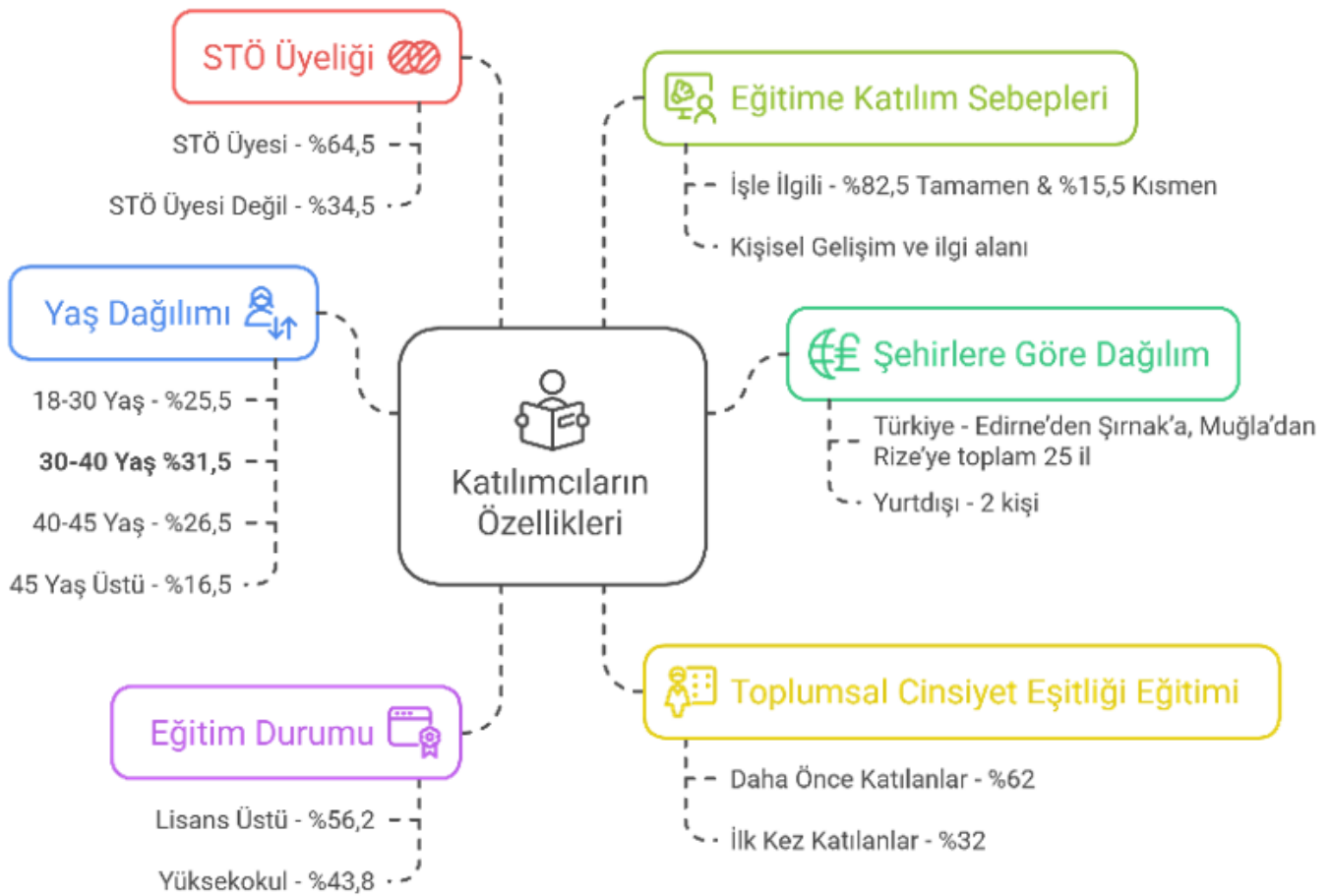

Katılımcıların geldikleri kurum ve örgütlere göre dağılımı:

Belediyeler ile akademik pozisyonlardan katılanların, grubun yaklaşık yarısını oluşturduğu (%47,43) görülmektedir.

Çalışma Alanları	Sayı	Yüzde
Yerel Yönetimler	35	25.54%
Üniversiteler	30	21.89%
Çeşitli STK'lar	22	16%
Kamu Görevlileri	17	12.40%
Öğretmen	12	8.75%
Diğer (Hakim, Şube Md., Sos. Hizmet Uzmanı)	5	3.65%
Uluslararası Örgütler (UNDP,FAO,UNICEF,UNFPA)	12	8.75%
Baro ve Meslek Örgütleri	7	8%
Sendikalar ve Siyasi Parti	5	3.65%
Çeşitli Yerler	6	3.77%

Katılımcıların Betimsel Özellikleri

Katılımcı Motivasyonları

“ Araştırma görevlisiyim. Alacağım eğitim, ileride vereceğim derslerde sınıf içi eşit ve etkili iletişimin gelişmesine katkı sağlayacak ”

“ Bu alanda hem öğrencilerime hem de pek çok spor öznesine (sporcu, antrenör, spor yöneticisi, akademisyen) sporda toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi vermekteyim. Daha nitelikli eğitim vermemi sağlayacağına yürekten inanıyorum. ”

Akademik İlgiler ve Kişisel Gelişim Hedefleri

Katılımcılar, eğitim yoluyla kişisel ve mesleki gelişimi hedefliyor.

2

1

Mesleki İlgiler

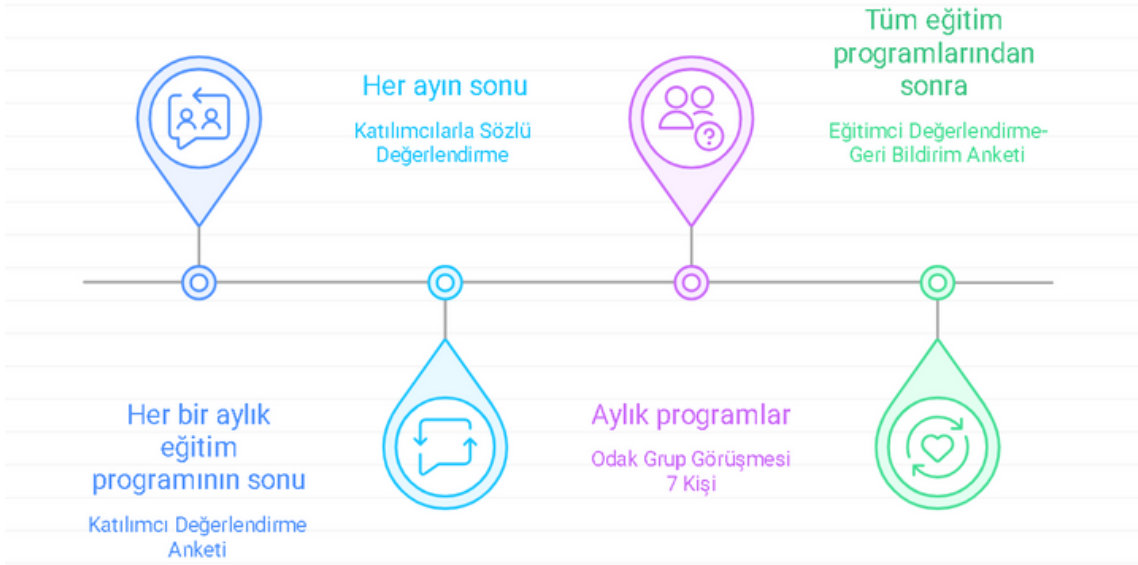
Katılımcılar, mesleki rollerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini ilerletmeyi hedefliyor.

“ Çalıştığım proje imalat sanayinde kadınların güçlenmesini amaçlıyor. Bu eğitimlere daha iyi katkı verebileceğime inanıyorum. ”

“ Ben bir öğretmenim, her kazanımım öğrencilerimin kazanımıdır. ”

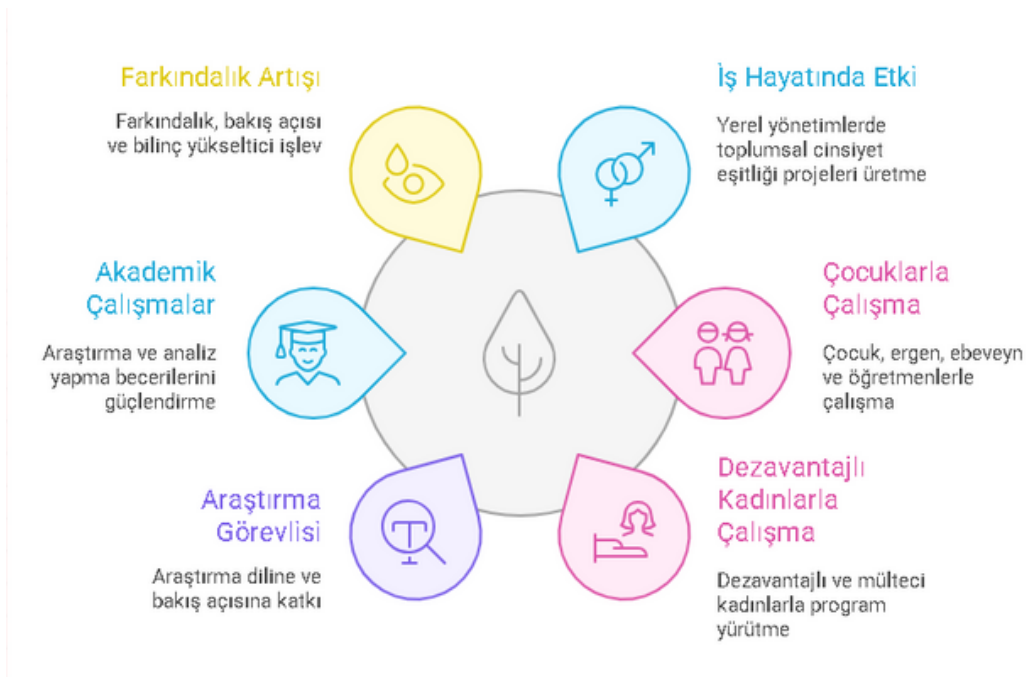
Programı Değerlendirme:

TCEE programını değerlendirmek için her bir aylık eğitim programı sonunda **hem nicel hem de nitel teknikler** bir arada kullanılmıştır.

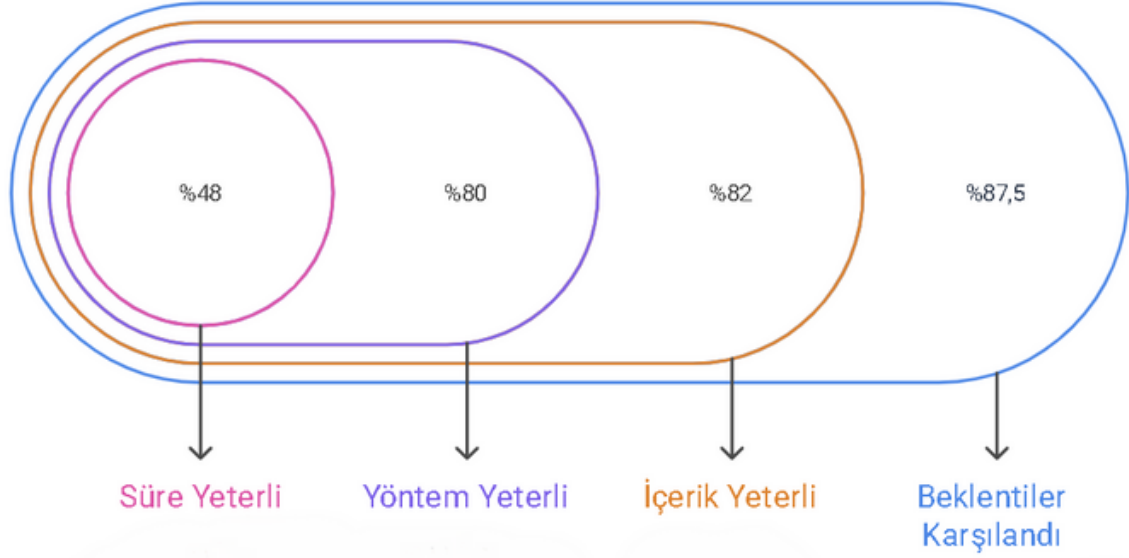
Proje Çıktıları

Hibe kapsamında gerçekleştirilen projemizde **temel hedef**, farklı kurum tiplerinden gelen katılımcılara **Toplumsal Cinsiyet Eşitliği** konusunda bir perspektif kazandırmak ve bu eğitimin çıktıları sayesinde **bireysel kazanımlarını kurumlarına yansıtabilmelerini** sağlamaktır. Bu düzeyde katılımcılardan olumlu geribildirimler alınmıştır. Eğitimin **iş, meslek, akademik alan ve kişisel farkındalık düzeylerinde** kayda değer etkisi olmuştur.

Katılımcıların Programa Yönelik Geri Bildirimleri

Programın **amacı, içeriği, kapsamı ve içsel tutarlılığı, kullanılan materyalin uygunluğu, kavramsal çerçevenin ihtiyaçlarıyla ilgisi** konularında katılımcılardan olumlu geri bildirim alınmıştır.

“.... etrafımda pek çok insan feminizm konusunu yanlış anlıyor, erkek düşmanlığı, kadın hayranlığı gibi algılıyorlar. Bu eğitimle... eşitsizliğin ne kadar tehlikeli olabileceğini, ataerkil zihniyetin nelere sebep olacağını, güç dengelerinin ve dayanışmanın önemini anlatmak ve farkındalık oluşturmak istiyorum.”

“Farkındalık artırıcı ve sorgulayıcı bir çalışmaydı.”

“Çocuk, ergen, ebeveyn ve öğretmenlerle çalışıyorum, bu konulara oldukça değiniyorum; bakış açımı daha genişlettiğini düşünüyorum.”

“İş hayatımda yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun projeler üretebilmek ve kadın hareketine yönelik mekanizmaları işletebilmek adına etkili olacağına inanıyorum.”

“Çocuk, ergen, ebeveyn ve öğretmenlerle çalışıyorum, bu konulara oldukça değiniyorum; bakış açımı daha genişlettiğini düşünüyorum.”

“Biz kadınlar sürekli mücadele içindeyiz. Bireysel gelişimimiz yeterli değil, tüm kesimler ile birlikte dayanışma içinde mücadele sürekli olmalı. Bilgilendikçe farkındalığımız artıyor, farkındalığımız arttıkça ilerleme kaydediyoruz.”

Sonuçlar

1

Eğitim Programının içeriğinin, Proje tarafından belirlenen çalışma alanlarından (hedef gruplar) gelen katılımcıların somut ve işlevsel öğrenme ihtiyaçlarıyla uyumlu olduğu görülmektedir.

2

Katılımcılar bu düzeyde programın öğrenme ihtiyaçlarını karşıladığına yönelik olumlu geri bildirimler vermişlerdir.

3

Türkiye'den ve çok çeşitli alanlardan gelen katılımcılarının öne çıkan ortak özellikleri ileri eğitim düzeyine sahip olmaları, bunun yanı sıra toplumsal cinsiyet sorunlarıyla ilgili mesleki, akademik ve kişisel düzeyde deneyim edinmiş olmalarıdır.

4

Program her iki cinse açık olmasına rağmen, sadece üç erkek katılımcı eğitime başvurmuş ve katılım göstermiştir.

5

Grubun çoğunluğu kadınlardan, kadınların çoğunluğu ise aktif çalışma ve sosyal hayatta uzun süre kalacağı anlaşılan genç kadınlardan oluşmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği meselesi ile mesleki, akademik ya da sosyal ilgileri nedeniyle meşgul olan genç kadınların, gelecekte eşitlik taleplerinin önemli bir temsilcisi olarak da toplumsal dönüşüme önemli katkılar sağlayacaklarını düşünmek mümkündür.

6

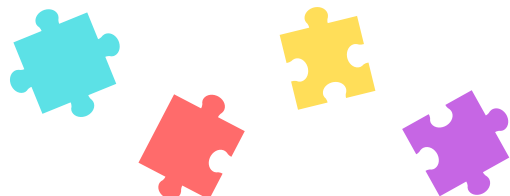
Programın sorun tanımlayıcı yaklaşımla düzenlenmiş olmasının da katılımcıların farklı alanlardaki bilgileri bütünleştirmesini desteklediği anlaşılmaktadır.

7

Programın geliştirilmesine yönelik öneriler içinde, öğrenenlerin aktif katılımını hedefleyen öğrenme yöntemlerinin tercih edilmesi, bu alanda eğitimlerin yüzyüze-canlı olarak verilmesi; etkileşimli öğrenme ortamları sunulması; programın içeriğinin özellikle seçimlik derslerle daha da zenginleştirilmesi bulunmaktadır.

8

Her üç grup da gerek bir ders-sunu süresinin gerekse toplam eğitim-sertifika süresinin daha da uzatılması, içeriğin buna bağlı olarak seyreltilmesi yönünde benzer geribildirimler vermiştir.

Destekleriyle

TOCİKAD Akademi: Eşitlik İçin Güçlü Adımlar Projesi

Hakkında Daha Fazla Bilgi İçin:

www.tocikad.org

Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Derneği
@Tocikad

Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Derneği
@Tocikad

Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Derneği
@Tocikad

Proje Adı

TOCİKAD Akademi: Eşitlik İçin Güçlü Adımlar Projesi

Yürütücü Kuruluş

Toplumsal Cinsiyet ve Kadın
Çalışmaları Derneği (TOCİKAD)

Fon Sağlayıcı Kuruluşlar

Sivil Toplum için Destek Vakfı
Bir Adım Var Vakfı
Türkiye Mozaik Foundation

MOZAIK
TÜRKİYE MOZAIK FOUNDATION

Destekleriyle

esitlik için
sen de
bir adım
esitlik için

Bu yayın, **Sivil Toplum için Destek Vakfı**, **Bir Adım Var Vakfı** ve **Türkiye Mozaik Foundation** iş birliğiyle hayata geçirilen **Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Fonu** desteğiyle hazırlanmıştır. İçeriğinden yalnızca **Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Derneği (TOCİKAD)** sorumlu olup, herhangi bir şekilde destekçi kurumların görüşlerini yansıtmamaktadır.